

Załącznik Nr 1 **do Gminnego Programu Przemocy w rodzinie**

Diagnoza dotycząca agresji i przemocy w szkołach z terenu Gminy Tłuszcz

Wstęp

Powołując się na art. 6 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr. 180 poz. 1493 ze zm.) po dokonaniu nowelizacji art.6 ustawą z dnia 10.06.2010 r. w sprawie zmiany ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw realizacja zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy do zadań własnych gminy. W związku z powyższym Ośrodek Pomocy Społecznej przeprowadził diagnozę w jednej z grup społecznych, których dotyczy problem tj. wśród młodzieży w wieku 11-16 lat z terenu Gminy Tłuszcz. Diagnoza dotyczy przemocy w środowisku szkolnym, poczucia bezpieczeństwa w domu, szkole oraz wśród rówieśników oraz stosowania używek.

Dodatkowo diagnozę wsparto danymi statystycznymi dotyczącymi zjawiska przemocy z Komisariatu Policji w Tłuszczu. Dane na rok 2010.

O agresji

Agresja i przemoc wśród dzieci to zjawiska, które mają miejsca od dawna. Niepokoi jednak fakt, że występują one coraz częściej. W obecnej sytuacji szkoły powinny aktywnie przeciwdziałać temu zjawisku, tworząc własny system przeciwdziałania agresji i przemocy. Agresją jest każde zamierzone działanie, które ma na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty, bólu. Przemoc jest wówczas, gdy uczeń atakujący jest silniejszy fizycznie lub psychicznie, używa przeważającej siły. Szczególnie bolesna dla uczniów jest przemoc czyniona z wyjątkowym okrucieństwem, tak zwane znęcanie.

W każdej szkole mamy do czynienia zarówno z agresją, jak i przemocą. Zdecydowanie więcej obserwujemy zachowań agresywnych. Uczniowie rozwiązują konflikty poprzez przezwiska, kłótnie, bójki. Każda szkoła powinna pokazać uczniom inne, konstruktywne sposoby radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Częstość występowania i rodzaj zachowań agresywnych zależy od: doświadczeń podmiotu w domu i szkole, osobowości, zadatków wrodzonych, stopnia zaspakajania potrzeb, aktywności własnej.

Przemoc narusza podstawowe prawo każdego dziecka do życia w poczuciu bezpieczeństwa na terenie szkoły.

•

Przemoc i agresja przybierają różne formy. Można podzielić je na niżej wymienione grupy:

- **fizyczna** - bicie, kopanie, popychanie, plucie, wymuszanie pieniędzy ,niszczenie własności;
- **słowna** - przezywanie, wyśmiewanie, obrażanie, plotkowanie, grożenie, szantażowanie;
- **bez użycia słów i kontaktu fizycznego** - wrogie gesty, miny, izolowanie, odrzucanie, szantaż

- emocjonalny;

- - **zaniedbywanie** – niezaspokajanie potrzeb życiowych i emocjonalnych dziecka, brak ciepła,
- czułości, uwagi;
- - **seksualna** – wykorzystywanie dziecka do zaspokajania potrzeb seksualnych, gwałt,
- kazirodstwo, zmuszanie do oglądania nagości lub pornografii.

Działania wychowawcze powinny obejmować wszystkie formy przemocy. Przezywanie czy izolacja mogą być tak samo krzywdzące i bolesne dla ucznia, jak pobicie. Wszystko zależy od wrażliwości danego dziecka oraz sposobu, w jaki zachowują się sprawcy.

Pojęcia agresja, przemoc, przestępczość – ich wzajemne relacje

Agresja w języku łacińskim gressus oznacza krok, chód, ruch, aktywność, przedrostek aggr- przyłączyć się, aggredior- zbliżyć się, zabierać się do czegoś, starać się pozyskać, próbować, napadać, uderzać.

Agresja konstruktywna = rozwój ruch do przodu, sięganie po coś, ruch akceptowany społecznie, w celu zaspokojenia swoich potrzeb lub potrzeb grup ludzi, czasami łamiąca normy społeczne. Rzadko ma charakter przestępczy.

Agresja destruktywna = przemoc zachowania godzące w swobody jednostki nie zawsze mające charakter przestępczy, np. przemoc emocjonalna, instytucjonalna. Powinna być zaliczana do zachowań przestępczych.

Agresja konstruktywna może prowadzić do przestępczości, będą to zachowania niezgodne z istniejącym aktualnie prawem, ale zgodne z oczekiwaniem społecznym, np. ratowanie życia rodziny przez zabicie lub okaleczenie przestępcy. Agresja destruktywna często jest zachowaniem przestępczym- zachowania niezgodne z istniejącymi normami prawnymi, moralnymi, obyczajowymi, zwyczajowymi, np. morderstwo, gwałt.

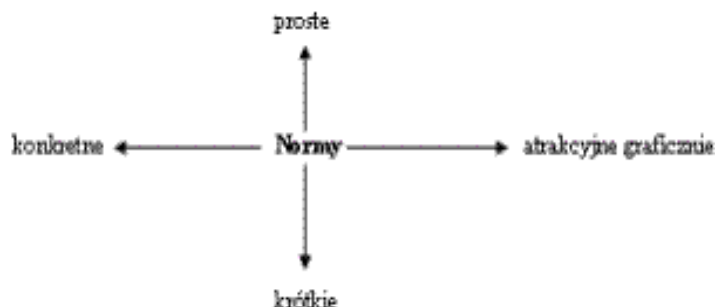
Do czynników przyczyniających się do wzrostu agresji i przemocy wśród uczniów można zaliczyć:

1. Tolerancja dla przemocy wśród uczniów. Nauczyciele i rodzice tolerują, " niegroźne " formy przemocy.
2. Samotność wychowawców. Skuteczne poradzenie sobie z trudnymi przypadkami wymaga pracy konkretnego zespołu.
3. Niespójne metody.
4. Sporadyczne interwencje. Brak konsekwencji w działaniach nauczycieli.
5. Przemoc nauczycieli.
6. Stosowanie nieskutecznych, stereotypowych kar.
7. Brak działań profilaktyczno - edukacyjnych wśród uczniów i rodziców.
8. Brak długofalowych działań wobec dzieci - sprawców, uczących ich zastępowania agresji konstruktywnymi zachowaniami.
9. Lęk i bezradność nauczycieli wobec przemocy wśród dzieci.

System przeciwdziałania agresji i przemocy powinien składać się z czterech elementów:

- jasnych norm zachowania w szkole;
- rzetelnej diagnozy stopnia i zakresu agresji i przemocy;
- systematycznej edukacji dzieci i rodziców oraz sprawnej interwencji podczas przemocy

Normy dotyczące agresji i przemocy oraz inne zasady życia w szkole powinny być sformułowane w sposób jasny i przystępny dla uczniów. Napisane krótko, prostym językiem. Przedstawione w ciekawej dla uczniów formie.

Każda szkoła musi dobrze zanalizować swoją sytuację - na ile problem jej dotyczy i w jakim zakresie. Diagnoza powinna posłużyć stworzeniu na jej podstawie programu zaradczego. Diagnozowanie sytuacji można rozpocząć od spisania obserwacji nauczycieli i rodziców na temat najczęstszych zachowań agresywnych uczniów.

Świadomość dotycząca zasięgu i stopnia przemocy rówieśniczej w szkole, musi opierać się na faktach. Rzetelnej diagnozie problemu służą badania ankietowe przeprowadzane wśród uczniów. W szkole powinna być prowadzona systematyczna edukacja w zakresie problemu agresji i przemocy rówieśniczej. Działania profilaktyczne powinny objąć zarówno uczniów, jak i rodziców. Większość rodziców będzie zadowolona z faktu, że szkoła chce przeciwdziałać przemocy. Aby można było liczyć na ich współpracę, muszą wiedzieć więcej o zjawisku. Od początku swej obecności w szkole uczniowie muszą otrzymywać od nauczycieli jasny komunikat: "Nie ma miejsca na przemoc i agresję". Jeśli mimo to nie ma poprawy - muszą zostać uruchomione konkretne działania. Konsekwencja nauczycieli jest podstawą sukcesu. Innym ważnym czynnikiem jest wspólny front nauczycieli w reagowaniu na zachowania uczniów.

Aby uniknąć takiej sytuacji, nauczyciele powinni:

- określić, jakie zachowania uznają za agresję i przemoc;
- określić, na jakie zachowania decydują się wspólnie reagować;
- nauczyć się nieagresywnego sposobu zwracania uwagi dzieciom oraz odwoływania się do norm.
- ustalić jednolite procedury postępowania w sytuacjach agresji i przemocy.

Zasady postępowania wobec sprawców:

1. Indywidualna odpowiedzialność - z każdym sprawcą należy prowadzić oddzielnie rozmowy.

2. Cykl rozmów - rozmowy powinny odbywać się cyklicznie - aż do momentu całkowitego wygaśnięcia negatywnego zachowania.

3. Hierarchia rozmów - najpierw rozmawia z uczniem wychowawca, gdy to nie skutkuje zaprasza innego nauczyciela. Na kolejnym etapie włączony jest do rozmów pedagog, później rodzice, dyrektor, kurator sądowy, policja itd.

4. Monitorowanie zachowań ucznia;

5. Nagradzanie i karanie - przez cały czas wychowawca powinien nagradzać pozytywne zachowania sprawcy (zauważać, doceniać, chwalić), a negatywne karać.

6. Hierarchia konsekwencji - łamanie postanowień kontraktu powinno pociągać za sobą zapowiedziane konsekwencje. (od mniej do bardziej dotkliwych), a także być dostosowane do konkretnego ucznia.

Przemoc w rodzinie

W ostatnich latach coraz większą uwagę w życiu społecznym, zwraca się na zjawisko przemocy w rodzinie, ponieważ właśnie tam po raz pierwszy dziecko spotyka się z nią, czerpiąc już od najmłodszych lat swego życia złe wzorce zachowania. Skutki przemocy wobec dzieci są bardzo poważne. Oprócz uszkodzeń ciała, a nawet w skrajnych przypadkach śmierci powoduje ona długotrwale, nawet trwające całe życie, zaburzenia emocjonalne. Ofiary przemocy w dzieciństwie tracą, często na całe życie, zdolność kochania innych ludzi i ufania im. Dzieci żyjące w środowiskach pełnych przemocy cierpią z powodu strachu i poczucia winy. Często są rozdarte emocjonalnie – jednocześnie kochają i nienawidzą prześladowcę. W wielu przypadkach czują się odpowiedzialne za przemoc i obwiniają się, że nie potrafią obronić przed nią matki czy rodzeństwa. Tak więc nie dla wszystkich dzieci rodzinny dom jest miejscem pełnym ciepła, miłości i bezpieczeństwa, a wręcz przeciwnie jest miejscem okrutnej krzywdy wyrządzanej przez tych, których najbardziej kochają – przez własnych rodziców.

Dzieci wychowywane w domach pełnych przemocy uczą się, że:

- przemoc jest najlepszym sposobem rozwiązywania konfliktów,
- życie w atmosferze strachu i poniżania jest normalne,
- ukochana osoba może zadawać ból,
- kobiety i dzieci zasługują, aby je siłą przywołać do porządku.

Dane statystyczne

Diagnozą objęto uczniów szkół podstawowych (klasy IV – VI), gimnazjów (klasy I – III), liceum i szkoły zawodowej. Na podstawie posiadanych danych o liczebności uczniów z poszczególnych szkół wyłoniono próbkę na której przeprowadzono badanie. Osoby do badania wytypowano losowo. Łącznie badaniem objęto 600 uczniów. Ankiet zwróconych: 567. Ankiet wypełnionych: 566.

Chłopcy	47,81 %
Dziewczęta	52,19 %

Tab. 1 Podział respondentów ze względu na płeć.

Uczniowie	18 %
-----------	------

Tab. 2 Odsetek uczniów doświadczających przemocy słownej oraz bez użycia słów i kontaktu fizycznego w szkołach ogółem

Chłopcy	8,41 %
Dziewczęta	9,59 %

Tab. 3 Przemoc słowna oraz bez użycia słów i kontaktu fizycznego z podziałem: wobec chłopców, wobec dziewcząt

Chłopcy	13,89 %
---------	---------

Tab. 4 Przemoc fizyczna w szkole ogółem

Chłopcy	7,77 %
Dziewczęta	6,12 %

Tab. 5 Przemoc fizyczna z podziałem: wobec chłopców, wobec dziewcząt

	Przypadki obrażania, wyśmiewania, przewrania na terenie szkoły	
	Nigdy	Często
Dziewczęta	23,66 %	37,00 %
Chłopcy	13,67 %	30,33 %
Ogółem	37,33 %	67,33 %

Tab. 6 przypadki obrażania, wyśmiewania, przewrania na terenie szkoły

	Poczucie bezpieczeństwa na terenie szkoły		Względne poczucie bezpieczeństwa	Częściowy brak poczucia bezpieczeństwa	Całkowity brak poczucia bezpieczeństwa
	Czuję się bezpiecznie				
Dziewczęta	23,66 %		71,61 %	4,73 %	
Chłopcy	28,87 %		64,08 %	7,05 %	
Ogółem	37,33 %		50,34 %	12,33%	

Tab. 7 Poczucie bezpieczeństwa respondentów w środowisku szkolnym

	Poczucie bezpieczeństwa w środowisku domowym
--	--

	Czuję się bezpiecznie	Względne poczucie bezpieczeństwa	Częściowy brak poczucia bezpieczeństwa	Całkowity brak poczucia bezpieczeństwa
Dziewczęta	92,25 %		7,74 %	0 %
Chłopcy	95,77 %		4,22 %	0 %
Ogółem	94,01 %		5,99 %	0 %

Tab. 8 Poczucie bezpieczeństwa respondentów w środowisku domowym

Uczniowie ogółem	Wiem	Nie wiem
	92,00%	8,00%

Tab. 9 Wiedza na temat ścieżki postępowania w indywidualnych sytuacjach problemowych

Uczniowie ogółem	Wsparcie u najbliższych	Brak wsparcia u najbliższych
	98,00%	2,00%

Tab. 10 Możliwość uzyskania pomocy od najbliższych

Uczniowie ogółem	Reaguję agresywnie	Nie reaguję agresywnie
	46,34 %	53,66 %

Tab. 11 Agresja wobec innych osób

Uczniowie ogółem	Występują	Nie występują
	29,34 %	70,66 %

Tab. 12 Zachowania agresywne wobec respondentów

	Urodzaj używki	
	papierosy	alkohol
Ogółem	13,66 %	36,00 %

